

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 124/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Jurajom Macíkom, Petelenova 4, Banská Bystrica, proti postupu a uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 9C/16/2019 zo 6. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom a uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 9C/16/2019 zo 6. októbra 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 9C/16/2019 zo 6. októbra 2021 **zrušuje** a vec mu **vracia** na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Banská Bystrica **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. 124/2022 z 24. februára 2022 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručenú ústavnému súdu 7. decembra 2021, v ktorej sa domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“). Tiež navrhla zrušiť napadnuté uznesenie a vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobkyňa [REDAKOVANÉ], sa žalobou doručenou okresnému súdu 11. marca 2019 domáhala od sťažovateľky náhrady škody z titulu neoprávneného odberu elektrickej energie 171,70 eur podľa § 46 ods. 2 zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o energetike“). Okresný súd rozsudkom č. k. 9C/16/2019 z 25. októbra 2019 uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť žalobkyni 171,70 eur s úrokom z omeškania 5 % a priznal náhradu trov konania žalobkyni. Krajský súd na odvolanie sťažovateľky rozsudkom č. k. 17Co/75/2020 z 25. novembra 2020 rozsudok okresného súdu potvrdil. Sťažovateľka proti rozsudku krajského súdu podala dovolanie spolu s návrhom na priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov.

3. Okresný súd uznesením z 21. júna 2021 sťažovateľke oslobodenie od súdneho poplatku za dovolanie nepriznal. Výzvou z 29. júla 2021 sťažovateľku vyzval, aby v lehote 10 dní od doručenia tejto výzvy zaplatila súdny poplatok za dovolanie 33 eur podľa položky 1 písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Keďže sťažovateľka súdny poplatok v stanovenej lehote nezaplatila, okresný súd uznesením z 26. augusta 2021 dovolacie konanie zastavil. Okresný súd sťažnosť sťažovateľky napadnutým uznesením zamietol. Bol toho názoru, že v prípade sťažovateľky nie je daný zákonný dôvod na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. V predmetnom konaní si žalobkyňa uplatňuje náhradu škody z titulu neoprávneného odberu elektriny bez platne uzavretej zmluvy a tento nárok nemá podľa okresného súdu základ v spotrebiteľskej zmluve. Z uvedeného dôvodu preto dospel k záveru, že okresný súd v predchádzajúcom uznesení vec správne právne posúdil.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka tvrdí, že súdny poplatok nezaplatila, pretože je zo zákona od poplatku oslobodená, a to z dôvodu, že má v konaní procesné postavenie spotrebiteľa. Preto je toho názoru, že okresný súd rozhodol v rozpore so zákonom o súdnych poplatkoch. Tiež poznamenala, že je invalidnou dôchodkyňou odkázanou na pomoc blízkych osôb s invalidným dôchodkom 150 eur mesačne. Okrem iného uviedla, že „zmluva o pripojení zariadenia užívateľa sústavy do distribučnej sústavy je iným zmluvným typom, než zmluva o dodávke elektrickej energie“, avšak stále ide o zmluvný vzťah dodávateľa a spotrebiteľa. Svoje tvrdenia podporila predložením žiadosti pre zákazníkov v domácnosti žalobkyne, ktorej súčasťou bolo poučenie o uplatnení práva spotrebiteľa pred uzatvorením zmluvy o pripojení. Podľa sťažovateľky jej okresný súd napadnutým uznesením obmedzil právo na prístup k súdu a neposkytol jej účinnú súdnu ochranu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Zákonná sudkyňa uviedla, že konanie o zaplatenie náhrady škody z titulu neoprávneného odberu elektrickej energie nemožno považovať za spor súvisiaci so spotrebiteľskou zmluvou. Takýto právny názor bol prijatý na zasadnutí občianskoprávneho grémia okresného súdu s odôvodnením, že právny vzťah medzi žalobcom a žalovaným v obdobných sporoch vzniká v dôsledku protiprávneho konania žalovaných, ktorí spôsobili žalobcovi škodu. Povinnosť náhrady tejto škody vyplýva priamo z ustanovenia § 46 ods. 2 zákona o energetike. Z uvedených dôvodov bola preto sťažovateľka vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku. Pokiaľ sa v komentári k Civilnému sporovému poriadku uvádza, že za spory súvisiace so spotrebiteľskou zmluvou je možné považovať aj nároky z titulu bezdôvodného obohatenia, podľa názoru zákonnej sudkyne ide o prípady, keď je prejudiciálne posudzovaná neplatnosť spotrebiteľskej zmluvy alebo jej časť vo vzťahu k neprijateľným zmluvným podmienkam, napr. u nárokov spotrebiteľa na vydanie bezdôvodného obohatenia voči dodávateľovi.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

6. Zúčastnená osoba (žalobkyňa) v základnom sporovom konaní vo vyjadrení uviedla, že súhlasí s právoplatným a vykonateľným rozhodnutím okresného súdu v spojení s rozhodnutím krajského súdu. Je toho názoru, že v predmetnom súdnom konaní bol dostatočne preukázaný jej nárok, a preto nesúhlasí s podanou ústavnou sťažnosťou.

III.3. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka uviedla, že tvrdenia súdu nevyvracajú skutočnosť, že žalobkyňa je podnikateľským subjektom, ktorý z dôvodu umožnenia pripojenia odberného elektrického zariadenia sťažovateľky do distribučnej sústavy uzavrel so sťažovateľkou zmluvu, ktorá je iným zmluvným typom ako zmluva o dodávke elektrickej energie uzatváraná s dodávateľom elektriny. V jej prípade ide o zmluvný vzťah dodávateľa a spotrebiteľa.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (I. ÚS 331/2019). Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného

práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (III. ÚS 66/2018).

9. Právo na spravodlivé súdne konanie zakotvené v čl. 6 ods. 1 dohovoru obsahuje v sebe aj právo na to, aby každá osoba, ktorá má s niekým spor o občianske právo alebo záväzok, mala právo obrátiť sa na súd, aby tento o spore rozhodol. Ide vlastne o právo na prístup k súdu, resp. o právo na súd. Z čl. 6 ods. 1 dohovoru, z princípu právneho štátu, zo všeobecne uznávaných právnych princíпов a z princípu medzinárodného práva, ktorý zakazuje odopretie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), možno vyvodit', že čl. 6 dohovoru sa netýka výlučne priebehu už začatého konania pred súdom, ale zaručuje aj prístup na súd. Článok 6 ods. 1 dohovoru zaručuje teda každému právo na to, aby svoju vec týkajúcu sa civilných práv a záväzkov mohol predložiť súdu, a to vrátane odvolacieho i dovolacieho, ak sú konštituované a začlenené do systému súdneho konania.

10. Európsky súd pre ľudské práva nevyklučuje, že záujem na riadnom výkone spravodlivosti môže ospravedlniť určité finančné obmedzenia prístupu jednotlivca na súd. Povinnosť zaplatiť súdny poplatok v súvislosti s podaním žaloby (odvolania, dovolania) v civilnom konaní nemôže byť považovaná za obmedzenie práva na prístup na súd, ktoré by bolo samo osebe nezlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 579/2018).

11. Podľa § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom. Podľa § 52 ods. 3 OZ dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Podľa § 52 ods. 4 OZ spotrebiteľ je fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti.

12. Z citovaných ustanovení možno vyvodit', že za spotrebiteľskú zmluvu treba považovať každú zmluvu uzatvorenú medzi dodávateľom konajúcim v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti a spotrebiteľom (fyzickou osobou) nekonajúcim v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti. Podstatné je tiež, že nezáleží na právnej forme uzatváranej zmluvy (kúpna zmluva, nájomná zmluva, poisťná zmluva, nepomenovaná zmluva atď.), ale ani na tom, v akom zákone je uzatváraná zmluva právne upravená (napr. OZ, resp. Obchodný zákonník).

13. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je jej argumentácia o jej zákonom oslobodení od platenia súdnych poplatkov vzhľadom na status spotrebiteľa, čo okresný súd nezohľadnil, konanie zastavil a tým mal obmedziť sťažovateľku v prístupe k dovolaciemu súdu. Ústavný súd sa na základe vlastného šetrenia oboznámil s uznesením okresného súdu č. k. 9Csp/172/2018 z 20. decembra 2018, ktorým okresný súd pre zmenu zamietol návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým sa domáhala obnovy dodávky elektriny do odberného miesta, a to na základe zmluvy o združenej dodávke elektriny pre odberateľov kategórie domácnosť č. 613759 z 25. augusta 2016. Už zo samotného označenia konania je zrejmé, že súd túto vec zaevidoval ako spotrebiteľskú právnu vec (Csp). Do súdneho registra „Csp“ sa zapisujú spory zo spotrebiteľských zmlúv (príloha č. 1 k vyhláske Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy)].

14. Za spotrebiteľský spor možno považovať spor o akejkolvek otázke týkajúcej sa (vyplývajúcej zo) spotrebiteľskej zmluvy, napríklad či zmluva vznikla, či je platná, či naďalej trvá, ďalej otázky výkladu obsahu spotrebiteľskej zmluvy, posúdenie nárokov z nej vyplývajúcich, ako aj nárokov z jej porušenia a iné. Za spory súvisiace so spotrebiteľskou zmluvou môžu byť považované aj nároky z bezdôvodného obohatenia, nároky z mimozmluvnej zodpovednosti, nároky z nekalej súťaže a nekalých obchodných praktík, **nároky zo zodpovednosti za škodu** spôsobenú vadnou vecou a iné (Števíček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, 1020 s.), (zvýraznenie pridal ústavný súd, pozn.).

15. Ak sa spoločenský vzťah, akým je aj odber elektriny pre účely jej spotreby, ocitne mimo zmluvného rámca (tu predchádzala zmluva č. 613759 o združenej dodávke elektriny), je dôležité na účely zistenia povahy právnej veci šetrenie, či v okolnostiach vzniknutého sporu existovala zmluva o dodávke produktu na účely jeho spotreby. Žalobkyňa na účely dodávky jej produktov bežne uzatvára zmluvy. Vo veci sťažovateľky rezonuje tzv. „pridružený zmluvný vzťah“, ktorý musí byť posúdený v súlade s prvotnou zmluvou (o dodávke elektriny), od ktorej sa odvíja následný vzťah, ktorý nemožno posudzovať izolovane. V prípade vzniku škody z takéhoto vzťahu je potrebné takýto protiprávny stav posudzovať ako spor súvisiaci so spotrebiteľskou zmluvou (porov. bod 14 tohto nálezu). Vzhľadom na uvedené je preto potrebné konštatovať, že sťažovateľke malo byť okresným súdom priznané postavenie spotrebiteľa a tak malo dôjsť k jej oslobodeniu od súdneho poplatku v zmysle § 4 ods. 2 písm. v) zákona o súdnych poplatkoch.

16. V prípade, keď priamo zo zákona je strana konania osobne oslobodená od súdneho poplatku, no napriek tomu pre nezaplatenie súdneho poplatku dôjde k zastaveniu konania, znamená to zásah do samej podstaty práva na prístup k súdu, resp. práva na súd, teda porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru s účinkami *denegationis iustitiae* (II. ÚS 579/2018).

17. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti je potrebné dôjsť k záveru, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy, pozn.), a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy, pozn.) vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak to je možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy, pozn.), obnovil stav pred porušením.

19. Keďže ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd toto uznesenie zrušil [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

(ďalej len „ZoÚS“) a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s § 133 ods. 3 písm. b) ZoÚS].

V.

Náhrada trov konania

20. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 10,87 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Ústavný súd sťažovateľke za úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 (replika) náhradu trov konania nepriznal z dôvodu, že neobsahovala nové skutočnosti. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 384,08 eur

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2022

Peter Straka
predseda senátu